

ZASEDÁNÍ ÚV KSČ 17. LISTOPADU 1948

PROJEV KLEMENTA GOTTWALDA

Soudruzi a soudružky!

Od památného Února, který zajisté zůstane mezníkem v historii našeho státu a našich národů, uplynulo téměř devět měsíců. Za tuto dobu se mnohé a důkladně změnilo. Jako jeden z názorných důkazů těchto důkladných změn může sloužit také dnešní zasedání ústředního výboru naší strany. Už je tu sama skutečnost, že dnešní zasedání ústředního výboru můžeme uvítat na Hradě pražském, že na tomto zasedání vítáme ve svém středu soudružky a soudruhy z bývalé sociální demokracie v důsledku splnutí obou našich stran a vytvoření jednotné dělnické strany na podkladě marxismu-leninismu, a konečně, že zde vítáme současně naše soudruhy Slováky ne již jako hosty, nýbrž také jako členy jednotné celostátní komunistické strany. Kdyby nebylo ničeho jiného, už tyto tři skutečnosti jsou ukazatelem, jak hluboké změny se udály za uplynulých devět měsíců. A není sporu o tom, že příčina těchto a jiných změn je právě v Únoru. A proto je nutno se znovu vrátit i na dnešním zasedání ústředního výboru k ocenění a zhodnocení únorových událostí.

I. NĚKTERÉ VÝSLEDKY A NĚKTERÁ POUČENÍ ÚNORA

Chci vaši pozornost obrátit ne na jednotlivé podrobnosti, nýbrž na to hlavní a nejdůležitější, co právě dělá z Února Únor.

Především a za prvé: Únor byl potvrzením správnosti generální linie naší strany, zejména od května 1945. Vy víte, že v květnu 1945 jsme nastoupili novou cestu výstavby Československé republiky jakožto republiky lidově demokratické. Od května do února byla naše cesta velmi složitá. Nevykazovala také vždy a všude jasné, pozitivní výsledky bez kazů a bez nedostatků. Nebylo tedy divu, když tu a tam i v našich vlastních řadách, zejména v poslední době před Únorem, kdy reakce stále drzeji zvedala hlavu, se někdy vzdmáhala netrpělivost, nedočkavost, ba dokonce pochybnosti, zda jsme v květnu 1945 a potom šli správnou cestou.

Na všechny tyto pochybnosti a otázky dal Únor jednoznačnou odpověď. Potvrdil správnost celé naší politiky od května 1945. Podle výsledků se soudí na správnost díla.

Když se Únor podařil, tu současně u některých soudruhů ozvaly hlasy, že jsme zbytečně promarnili celý ten čas mezi květnem 1945 a únorem 1948. Někteří říkali: „To, co jsme dělali v únoru 1948, to jsme měli dělat již v květnu 1945 a bylo by to vyřízeno!“ Nebylo by ve větší chyby, kdyby třeba jen stín takového myšlení měl v našich řadách zůstat. Strana a se stranou celý národ, všechny jeho vrstvy musely nezbytně projít školou téměř tří let od května do února, aby bylo možné to, co se stalo v Únoru.

Když jen vezmete veliké úkoly, před které byla postavena strana v Únoru, a měříte je schopnostmi naší strany tehdy v roce 1945, tak již to samo o sobě vám řekne, že bychom tehdy na tyto úkoly nebyli stačili. Ale nejen to! Co bylo bezpodmínečně nutno pro zdar Února? Pro zdar Února byla bezpodmínečně nutná izolace reakčních živlů, bylo potřebí, aby je národ znal, aby jim národ viděl do duše, aby národ věděl, s kým má tu čest. V květnu 1945 jsme v národě izolovali vyložené kolaboranty, stříbrňáky, beranovce, otevřené mnichovany a pomocníky Němců. Ti byli také odstraněni. Ale národ ještě neviděl, co stojí za Zenklem, co stojí za Šrámkem, za Lettrichem, za Majerem a za jinými představiteli politických stran a skupin, kteří postupně přešli do tábora reakce. Bylo zapotřebí času a vlastních zkušeností širokých vrstev národa. V květnu by to byly masy ještě nepochopily.

Tedy, jestliže vezmeme jen tyto dvě okolnosti: jednak sílu, zkušenost a schopnost strany zvládnout již v roce 1945 úkoly, které před ní postavil Únor, a jednak izolovanost reakce, pak již vidíme, že období od května 1945 do února 1948 bylo absolutně nezbytné.

Chceme-li se správně z Února učit pro budoucnost, musíme si tuto skutečnost uvědomit, musíme si uvědomit, že Únor byl potvrzením správnosti generální linie naší strany od května 1945.

Druhou skutečností je, že Únorem byl rozdrčen pokus reakce o likvidaci revolučních vymožeností, vybojovaných po druhé světové válce. Bylo mluveno o podobnostech mezi únorem 1948 a prosincem 1920. Bylo správné připomenout přízrak tehdejších smutných dob dvacátého roku, kdy se metal los o budoucnost republiky na téměř celou jednu generaci. Bylo nutné ukázat našemu lidu, v čem byla tehdy chyba, co se nesmí opakovat, aby se buržoazii nepodařilo v roce 1948 to, co se jí podařilo v roce 1920. Zkoumáme-li však otázku, v čem se vlastně prosinec podobá Únoru, vidíme, že se podobá jenom v tom, že v obou případech byly veliké chutě reakce. Ale tím asi také celková podobnost končí. V roce 1920 chutě reakce byly realizovány, reakce měla dost sil, aby je uskutečnila; kdežto v roce 1948 chutě byly také silné, ale prostředky a možnosti k jejich ukojení již tomu neodpovídaly. V tom se tedy únor 1948 od prosince 1920 podstatně lišil. A byla-li bezesporu snaha provést reprízu dvacátého roku, pak to svědčilo o úplné politické krátkozrakosti a neschopnosti těch, kteří věc osnovali, poněvadž poměr sil byl tentokráte úplně jiný.

V čem byl základní rozdíl, pokud jde o poměr sil? V roce 1918 přišlo národní osvobození z habsburského jařma zdánlivě od západu. My sice víme, že začátek rozbití Rakouska-Uherska a tím také začátek možnosti existence Československé republiky byl ve Velké říjnové socialistické revoluci, ale tehdy tato pravda nebyla tak zjevná a tak průkazná. Sovětský svaz tehdy stál v boji na život a na smrt proti intervenci, zápasil o svou holou existenci a nemohl nám být proto viditelnou oporou.

Nyní je tomu opačně. Že svoboda po německé hitlerovské okupaci přišla z východu, to je tak zřejmé, že jakákoli diskuse o tom se musí zdát směšnou. Všechny spekulace kapitalistických států, že Sovětský svaz vyjde z války zeslaben a že tím jeho váha ve světě poklesne, ztroskotaly. Sovětský svaz, ačkoli nesl hlavní tíhu boje a obětí ve válce proti hitlerovskému Německu, vyšel z této války posílen. A kapitalisté, jak jim to v roce 1939 předpovídal soudruh Stalin, se nedopočetali ke konci druhé světové války svých vlád.

Mezinárodní rozložení sil letos v únoru bylo úplně jiné než v roce 1920.

Druhý hlavní rozdíl spočíval, v tom, že tehdy, ačkoli tu byla veliká a vlivná sociální demokracie, neměli jsme skutečně třídně uvědomělou, bolševicky vospělou, o teorii a praxi marxismu-leninismu se opírající dělnickou stranu. Tehdy právě došlo k rozkolu v dělnické třídě. Jedna část vůdců přešla přímo na pozici buržoazie. Dělnická třída vinou sociálně demokratických vůdců nebyla s to sklízet ovoce svého boje proti rakousko-uherské monarchii a tím se stalo, že vedení národně osvobozenického boje zůstalo v rukou buržoazie. Dělnická třída neměla v roce 1920 svou bolševickou, marxisticko-leninskou stranu, která by nepodřizovala svou politiku zájmům buržoazie, která by věděla, co chce, která by ovládala leninskou strategii a taktiku třídního boje a dovedla dělnickou třídu přes všechny okliky a přes všechny obtíže nakonec k vítězství dělnické věci nad věcí buržoazie. V tom byla druhá hlavní příčina porážky dělnické třídy v roce 1920.

V únoru 1948 stála v čele dělnické třídy, ba v čele národa komunistická strana, která již v první etapě revoluce od května ukázala, že dovede hájit dělnickou věc, že se dovede postarat, aby dělnická třída nebyla přívěskem buržoazie, nýbrž vedoucím činitelem. Byla tady strana, která ovládá umění marxisticko-leninské strategie a taktiky třídního boje, která se dovedla postavit v čelo národa, dovedla s dělnickou třídou vést všechny pracující vrstvy do boje proti reakci a reakci v rozhodných chvílích izolovat, bít a porazit. To byla druhá hlavní příčina, proč jsme to v únoru vyhráli.

Přineslo svoje ovoce oněch 28 let trpké školy, kterou jsme prodělali od dvacátého roku, ten celkový vývoj, který jsme nastoupili po prosincové porážce roku 1920 s vytvořením komunistické strany a osvojováním si marxismu-leninismu. Přinesla svoje ovoce celá ta ulice perzekucí, ponižování, boj proti Mnichovu, proti okupaci, až po slavný květen 1945 – všechno to, jak jsme tvořili, kovali, organizovali a vedli stranu. Mnoho z těch starých soudruhů, kteří prošli tvrdou školou bojů i dočasných porážek, může si dnes se zadostiučiněním říci: „Nedělali jsme marnou práci.“ Bez této práce, bez takto vykované strany by to nebylo vítězství Února.

Třetí otázkou, kterou si musíme položit, je – jak připravoval Únor protivník a co jsme dělali my. Viděli jsme už vlastně od voleb roku 1946, že reakční činitelé uvnitř vlády se začínají stále víc a více blokovat s reakčními

činiteli mimo vládu a dávají reakci, která nedostala možnost legálního vystoupení v květnu 1945, tuto možnost ve svém tisku, ve svých organizacích a sami se stávají hlásnou troubou těchto reakčních sil. Heslem reakce, která cítila, jak jí mizí moc z rukou, bylo: čím hůře, tím lépe. Zatímco komunisté a spolu s nimi poctiví lidé ve všech stranách se snažili, abychom překonali poválečné obtíže, dělali se ve vládě, v odborech, v národních výborech, v závodech a na polích, reakcionáři viděli svou hlavní úlohu v tom, aby kazili, mařili, znemožňovali, házeli klacky pod nohy – podle hesla: Čím, hůře, tím lépe pro reakci.

Zejména je poučné, že reakce použila úžasnou demagogii a lícitaci. Když šlo o stanovení výkupních cen obilí, o platy státních zaměstnanců nebo o stanovení mezd, penzí a zaopatřovacích přídávků, bylo pravidlem: Když jsme říkali 100, oni říkali 150, když jsme říkali 120, oni říkali 200 atd. S podobnými podlémy demagogickými a lícitacími metodami ještě dnes reakce pracuje dole, aby mařila konsolidaci našeho hospodářství. To byla tedy jediná stránka příprav reakce k Únoru: hospodářský rozvrat, sabotáž hospodářských prací, sabotáž vládních prací s použitím té nejhorší demagogie. Současně se reakce snažila připravit předem, před volbami do parlamentu, přesun mocenských sil – rozbitím Národní fronty a izolací komunistů.

Byla tu zejména známá kampaň proti levici v sociální demokracii, proti soudruhu Fierlingerovi, kampaň okolo brněnského sjezdu – špinavější kampaň málokdy najdeš. Reakce myslela, že takovými intrikami se jí podaří izolovat ve vládě i mimo vládu komunisty, postavit proti nim falangu všech stran a že komunisté budou kapitulovat. Určitou dobu byla velmi živá myšlenka nastolit úřednickou vládu, anebo přinejmenším, když by se ukázalo, že je to moc riskantní, vynutit si na komunistech takové ústupky, které by znamenaly změnu poměru sil ve vládě – i za účasti komunistů ve vládě. Páni si prostě mysleli, že jednoho krásného dne se komunisté probudí a budou vidět, že se vlastně mocenské poměry ve státě změnilly. Mysleli, že to prostě udělají tak, jak tomu byli zvyklí u dřívějších sociálních demokratů nebo národních socialistů. Po přeskupení sil ve vládě počítali s provedením „italských voleb“, kdyby už vůbec volby byly, a pak postupně chtěli odbourání všeho toho, co květen a vůbec národně demokratická revoluce přinesla.

My jako strana jsme ovšem také nespali a také nezaháleli. Co jsme dělali, když jsme viděli, že dojde ke změně sil? Příznačné je, že přípravy na Únor u našich protivníků se vyznačovaly špinavými intrikami, machinacemi a podobnými starými prostředky takzvané parlamentní demokracie. Naše přípravy byly: za prvé, poctivý boj za uskutečnění vládního programu. To byla jedna z hlavních politických příprav pro střetnutí v Únoru. Současně s tím, zavčas, už na začátku roku 1947, jsme prstem ukázali na ty, kteří byli odpovědní, že program vlády není plněn tak, jak by plněn být mohl. A národ ve městech i na vesnici šel s námi!

Těsně před Únorem jsme pak vytyčili nové znárodnovací požadavky a nové zemědělské požadavky, požadavky jdoucí za rámec vládního programu, jež jsme předložili jako program k volbám.

Na tomto podkladě jsme svolali sjezd závodních rad a sjezd zemědělců. Tyto požadavky byly pro reakci jakýmsi signálem, že už je skutečně za pět minut dvanáct, znervóznilo reakci, urychlilo její vystoupení, a tím také přispěly k jejím chybám. Na tomto podkladě boje za poctivé splnění vládního programu a při vytyčení základních požadavků nového vládního programu pro volby šli jsme do voleb za většinu národa.

Oni sice říkali, že toto naše heslo je neuskutečnitelné, ale nakonec ze strachu před ním sáhli k pokusu o puč. Neboť reakce stála před perspektivou, že v zemi, kde zůstávají všechny atributy formální demokracie, komunistická strana na základě svého programu a na základě své dosavadní práce získá skutečně většinu národa. To reakci hnalo k tomu, aby předčasně vystoupila.

Jaký byl pak důsledek únorových dnů, to jistě všichni pamatujete, cítíme to dnes a budeme to cítit velmi a velmi dlouho.

Co ukázal Únor dále?

Především Únor ukázal velikou politickou a organizační vyspělost Komunistické strany Československa. Můžeme to říci, aniž bychom si něco nalhávali, aniž bychom zavírali oči nad těmi slabostmi, které ještě máme. V těch několika historických únorových dnech se naše strana odshora až dolů ukázala na výši doby. Právě

v ohni akce, v ohni boje se prověřují a shrnují výsledky drobné, neviditelné práce, jež ve svém celku vystupuje na povrch teprve při takových velkých událostech.

S tím souvisí druhá věc, že Únor ukázal skutečně vedoucí úlohu KSČ v národě. Byli takoví mudrci – quasi, prý marxisté – kterým se to nelíbilo a kteří viděli chybu v tom, že jsme zejména od května 1945 mluvili o tom, že komunisté mají být vedoucí silou národa. Ptali se, co prý to má s marxismem a leninismem společného – vždyť prý komunisté jsou součástí dělnické třídy, a když mluvíme o vedoucí straně národa, rozměňujeme prý pojem komunistické strany. Náš ústřední výbor je tak vyspělý, že pochopí na první pohled nesmyslnost a trockistický ráz takovéto „kritiky“. Vždyť celý smysl našeho boje byl, abychom se dostali do čela národa, aby národ – a to znamená především jeho drtivá pracující většina – nás respektovala, uznávala za svou stranu. Bili jsme se o to, aby dělnická třída nebyla izolována, aby vedení věci národa se dostalo z nehodných rukou buržoazie, z rukou, které dědictví národa několikrát zaprodaly – do našich rukou. Toho jsme dosáhli. Bez vedoucí úlohy komunistů v národě, bez toho, že by nás většina národa uznávala za svoji hlavu, za svůj mozek a za svého vůdce, by nebyla buržoazie izolována, nebylo by vítězného Února a neseděli bychom zde.

Za třetí se v Únoru ukázala veliká politická zralost dělnické třídy Československa. My jsme velmi dobře věděli, že dělníci mohli být a měli právo být a také byli s mnohými věcmi nespokojeni a že by se také mohli nacytat na různé reakční fašistické demagogie a že bylo také teoreticky možné, že za mísu čočovice prodají své prvenství. Těžkosti, se kterými právě komunisté v různých západních zemích zápasí – tak tomu bylo také u nás před válkou –

vyplývají z politické zaostalosti, která vede k tomu, že většina dělníků někdy nechápe svůj nejvlastnější třídní zájem. S něčím podobným reakce v Únoru také počítala. My, soudruzi a soudružky, musíme vzdát našim dělníkům všechnu čest, že oni ve veliké státnické zkoušce obstáli stejně dobře jako naše strana. My jsme v Únoru dělníkům řekli, že jde o všechno, že je nebezpečí, že jim budou brát znárodnění, že se znovu vrátí kapitalisté, že se znovu má navrátit předmnichovský systém. Dělníci to pochopili. Oni sice na mnohé nadávají, ale když měli pocit, že jim někdo sahá na závody, na znárodnění, na národní výbory, na jejich politická práva a jejich politickou moc, jako jeden muž řekli: „Ruce pryč!“. V tom je ona veliká politická vyspělost dělnické třídy – vidět to veliké, to nejdůležitější, co mnohdy v denním shonu zaniká. To je třetí poučení z Února.

Čtvrté poučení spočívá v tom, že se ukázala skutečná semknutost Národní fronty a zejména skutečný blok mezi hlavními vrstvami pracujícího lidu – mezi dělnictvem a rolnictvem. Jen tak můžeme vysvětlit, že když páni nahoře Národní frontu rozbili, v pravém slova smyslu přes noc se Národní fronta obrodila a znovu semkla a dostala pro pány hrůznou podobu akčních výborů obrozené Národní fronty, kde byli dělníci, kde byli zemědělci, kde byla inteligence a všechny pracující vrstvy. Nepodařil se pokus rozbít Národní frontu, izolovat komunisty a zejména se nepodařilo odcizit dělnictvu zemědělce. Únor ukázal pravý opak. A jaký to má velký význam, soudruzi a soudružky! Vzpomeňte si na generální stávkou v roce 1920 – jak tehdy relativní izolace dělnické třídy od rolnictva celou věc zabrzdila. Na rozdíl od toho jsme měli v Únoru pevnou Národní frontu. A rub této věci znamenala politickou a izolovanost reakce.

Nakonec se v Únoru ukázal obrovský význam státního aparátu. Měli jsme mnoho příčin být v tomto směru nespokojeni do Února. Od Února se mnohé a mnohé napravilo, ale ještě všechno není tak, jak by mělo nebo mohlo být. Ale přes to všechno – i při tom ještě neúplně vyhotovujícím stavu našeho státního aparátu – sehrál tento v Únoru svou velkou pozitivní úlohu a pomohl tak dělnické třídě, pracujícímu lidu zmařit spiknutí reakce. V Únoru bylo názorně vidět, jak veliký význam má, které třídě státní aparát slouží. My jsme již před Únorem říkali, že právě jedna ze základních změn proti tomu, co bylo před válkou, spočívá v tom, že státní aparát již neslouží dřívějším vládnoucím třídám, nýbrž třídám novým. V Únoru se ukázalo, že státní aparát v tomto smyslu sehrál svou významnou úlohu, a bylo to názorným poučením pro dělnickou třídu, jak ona má jakožto vládnoucí třída pečovat o svůj mocenský aparát. A ona o něj bude muset pečovat velmi svědomitě a velmi pečlivě.

To je, soudruzi a soudružky, několik základních poučení z Února.

Jaký je ale hlavní, rozhodující výsledek Února? V čem se projevuje základní změna po Únoru? Shrnul bych to zhruba takto:

Před Únorem byla možná ještě restaurace kapitalistických a předmnichovských poměrů u nás vnitřními silami reakce. Na ústředním výboru před Únorem jsme řekli, aby si soudruzi nedělali žádné iluze, že u nás otázka, kdo s koho, není definitivně vyřešena nejen s ohledem na mezinárodní obklíčení, nýbrž i uvnitř v ohledu politicko-mocenském. U nás před Únorem reakce mohla, přirozeně s pomocí zahraničí, zmobilizovat své vnitřní síly, které by za jistých okolností mohly přivodit restauraci předmnichovských poměrů, to znamená restauraci kapitalismu.

To hlavní, co přinesl Únor, je rozdrčení této možnosti provést restauraci kapitalismu vnitřními silami reakce – mocensko-politickými a hospodářsko-politickými. Reakce dnes nemá možnost přivodit svými vlastními, vnitřními silami zvrát. To můžeme dnes konstatovat, aniž přitom strany zbytečně ukolébáváme.

Po Únoru je již jediná možnost restaurace kapitalismu a restaurace předmnichovských poměrů u nás, a to silami reakce zvenčí. A to ne jakýmkoli silami, ne rozhlasem a špióny, nýbrž válkou. Jen válka proti naší republice by dávala ještě reakci určité naděje zvrát. Ovšem, musila by to být válka vítězná. Všechno nasvědčuje tomu, že taková válka nebude v dohledné době, a kdyby někdy taková válka přeci jen byla, nepochybuji, že Československo nebude na straně těch, kteří prohrávají, nýbrž bude na straně těch, kteří vyhrávají.

II. HLAVNÍ LINIE NAŠÍ POLITIKY PO ÚNORU

V čem byla hlavní linie naší politiky po Únoru?

Řekli jsme již na posledních zasedáních našeho ústředního výboru, že hlavní linie po Únoru musí být: upevnit, konsolidovat, zabezpečit únorové vítězství. Jedna ze základních strategických pouček leninské vědy o vedení třídního boje je, že vybudované pozice je nutno upevnit a zabezpečit, než se může jít dále, tak aby tyto již nově vybudované pozice byly východiskem k dalším úspěchům.

Jak jsme splnili tento úkol? Myslím, že jsme jej vcelku splnili. Za prvé tím, že jsme po Únoru, ještě do voleb, uskutečnili dodatečně únorový program, pokud se týče druhé etapy znárodnění a zemědělských reforem. Nebyla to žádná maličkost. To se tak často nestává, že politická strana dnes vytyčí před masou požadavky takového dalekosáhlého rázu, jako bylo druhé znárodnění a jako byla konečná pozemková reforma, a pak, za několik týdnů, tyto požadavky a tato hesla vtělí v činy. Největším kapitálem strany je důvěra, kterou má v masách. Tato důvěra se tvoří hlavně tím, že strana plní dané slovo, že to, co strana jednou řekla, se také stane. V tom směru mělo rychlé uskutečnění druhé etapy znárodněvacího programu a zemědělské reformy nejen dalekosáhlý hospodářsko-politický význam, nýbrž také dalekosáhlý politický význam, poněvadž se ukázalo, že vláda a strana, která zbavila v Únoru moci sabotéry, záškodníky a škůdce, dovede rychle plnit svůj program.

Druhá věc, kterou jsme udělali, bylo vyhlášení lidově demokratické ústavy. To byla také otázka, okolo které se před Únorem a v Únoru rozvinul boj. Vy víte, že ty malé zenklovsko-šrámkovské a drtinovské dušičky si myslely, že mohou ošvindlovat historii, že mohou připravit lid o výsledky národní demokratické revoluce prostě tím podfukem, že budou oddalovat nebo kazit uskutečnění ústavy, která by dávala určité záruky těmto vymoženostem. Proto věc ústavy měla takový ohlas, a proto také věc uskutečnění ústavy se stala jedním z bojových hesel Února. My jsme toto heslo vtělili v čin rychle po Únoru.

Za třetí jsme zajistili úspěšnými všeobecnými volbami do Národního shromáždění nové, vskutku lidově demokratické a dělné Národní shromáždění, které nebude stát v opozici proti vládě a proti národu, nýbrž které bude čestně provádět program, na němž se samo usneslo a k němuž se samo zavázalo.

Za čtvrté jsme upevnili obrozenou Národní frontu odshora až dolů. Hustá síť akčních výborů Národní fronty, jejich úloha v únorových a poúnorových dnech, skutečnost, že tyto akční výbory obrozené Národní fronty jsou politickou základnou, na které soustředíme různé vrstvy obyvatelstva různých speciálních, hospodářských, kulturních a jiných zájmů – to vše upevňuje lidově demokratický režim.

Dále jsme provedli a provádíme vymýcení rekreačních živelů z důležitých pozic ve veřejném životě, hospodářství, ve státním aparátě, v bezpečnostním aparátě, v kultuře, v armádě, v zahraničně politickém

aparátě, atd. V tomto směru zajisté byla vykonána od Února velmi záslužná a důležitá práce, která také přispěje ke konsolidaci režimu.

Dále – což má vlastní důležitost – jsme překonali právě v tomto pounorovém období rozkol dělnické třídy sloučením KSČ a Čs. sociální demokracie na jediné správné základně, na základně marxismu-leninismu. Jsme povinni říci, že pro konsolidaci nového režimu Národní fronty, nového režimu lidové demokracie má sjednocení těchto dvou stran a likvidace rozkolu dělnické třídy mimořádný význam, který bude časem ještě více stoupat.

Dále jsme sloučením s Komunistickou stranou Slovenska, vytvořením jediné strany pod jednotným vedením v celé republice, upevnili jednotu státu. Vytvořením jednotné strany, při ponechání názvu KSS a při ponechání jejího samostatného vedení na Slovensku, znamená přece vytvoření společného jednotného vedení, upevnění státní jednoty, což bude mít pro Slovensko samo velký význam, neboť můžeme dnes dát pracujícímu lidu Slovenska jeho národní práva a potírat přitom všechnu identitu a všechny protisovětské, protistátní a protičeské reakcionáře daleko účinněji, než tomu bylo předtím.

V tomto období se nám dále podařilo zabezpečit hospodářské náklady republiky plněním dvouletky a postupným překonáváním důsledků loňského sucha.

Uplynulé období se vyznačovalo také postupným zaváděním nového právního řádu na základě nové lidové demokratické ústavy, což přispělo rovněž ke konsolidaci. Konečně jsme splnili úkol – zabezpečit, upevnit, konsolidovat únorové vítězství – tím, že jsme soustředili všechny rozhodující páky státní moci ve spolehlivých rukou: Národní shromáždění jako jeden sloup, vláda jako druhý sloup, prezident republiky jako třetí ústavní sloup. Dnes už tu není vzájemných intrik a vzájemného boje, nýbrž konsolidace poměrů.

Tím vším dohromady upevňujeme a konsolidujeme vítězství Února. Přitom činíme opatření, aby jakýkoli pokus o restauraci zevnitř byl předem znemožněn, aby tak i pokusy o restauraci zvenčí byly stlačeny na nejmenší míru. O to pečuje naše zahraniční politika po boku Sovětského svazu a lidově demokratických států, dbá o to i naše politika branná v čele s naším soudruhem Svobodou, kterého vidíte zde na našem ústředním výboru.

III. ÚLOHA REAKCE PO ÚNORU A BOJ PROTI REAKCI

Jak už bylo řečeno, pro reakci byl Únor těžkou ranou. Vsadila vše na jednu kartu a vše prohrála. Proto také v prvním okamžiku nastal mezi ní panický strach a panické útoky, ačkoli mnohým z nich tehdy nějaké zvláštní nebezpečí nehrozilo. Učinili jsme ještě velkodušné gesto – amnestii – která byla velmi široká a byla také použita desítkami lidmi. Zdá se však, že odpovědní páni z řad reakce měli svědomí příliš černé, ještě černější, než jsme si mysleli, a proto – ačkoli jsme je nedali zavřít – dali přednost útěku.

Později, když reakci poněkud otrnulo, pokusila se o vystoupení i doma. Vy víte, co se odehrálo okolo sokolského sletu, jak potom stoupl reakci hřebínek, takže neváhala pokusit se o provokaci i na pohřbu druhého prezidenta. Ovšem to jsme neproskali a reakce si nepřišla při té příležitosti na své. Tato naše protiopatření znovu zahrnala reakci do děr.

Především výsledky naší budovatelské práce, všeobecně politická a hospodářská konsolidace – to byla půda, na níž se nám za podpory dodatečných ostřejších administrativních zákroků podařilo reakci znovu zatlačit. Ukázalo se to zejména 28. října, kdy již nebyly dělány žádné vážné pokusy reakcionářů a demonstrativní vystoupení.

To všechno nás však nesmí uspávat, neboť kořeny reakce jsou rozvětveny. Máme na mysli domácí kořeny reakce – nehledě na podporu, kterou dostává ze zahraničí. Při každých potížích, které budeme mít – a my s takovými potížemi vždycky musíme počítat –, reakce bude znovu zvedat hlavu, bude se pokoušet znovu využít těchto potíží, a my tedy musíme být připraveni, abychom nebyli překvapeni, nýbrž abychom jí dali patřičnou odpověď.

Musíme si také uvědomit základní přerod celkového charakteru a povahy reakce. Dnes reakce, zejména v zahraničí, ale také doma, je jiná, než byla ta, která připravovala Únor – nejen kvantitativně, ale také kvalitativně. Naše reakce v otevřeném politickém boji prohrála. My známe z historie, že tam, kde reakční protivník prohraje v otevřeném politickém střetnutí, tam se uchyluje do podzemí, do ilegality, uchyluje se k protizákonnosti, k terorismu, ke špionáži a sabotáži, ke všem těm zbraním odhalené, izolované a poražené reakce. Tento proces prodělává naše reakce, zejména ta, která je za hranicemi, ale i ona část, která zůstala doma. Z politického odpůrce se stává přímým nepřítelem, konspirátorem, sabotérem, diverzantem, teroristou, atentátníkem.

Hlavní změna proti dřívějšímu je ta, že naše reakce se dnes úplně, otevřeně a nezahaleně orientuje na válku proti republice, na válku se všemi z toho vyplývajícími důsledky. Tam venku již to někteří otevřeně řekli. Toto musíme našim lidem důkladně vysvětlit a strhnout reakcionářům masku! Válku? Proti komu? Proti republice! Válku, která by byla vedena kým? Která by byla vedena především armádami německými! Válku, která by podle jejich soudu, má-li mít vůbec smysl pro ně, měla skončit porážkou republiky, návratem Němců a koneckonců úplnou likvidací republiky jako nezávislého státu, vytvořením nějakého toho protektorátu. A co by to mohlo být za protektorát? Zase velkoněmecké říše. To jsou konce. Tomu odpovídají také jejich bojové prostředky. Ty jsou stále hnusnější a stále odpornější. To musíme říci zejména oněm vrstvám, které jim dříve věřily a které chceme získat pro kladnou práci. Přirozeně, že spekulace reakcionářů s válkou jsou marné.

Náš boj proti reakci se pohybuje v tomto směru: Za prvé pozitivně, především správnou politikou ve všech oblastech, politikou hospodářskou, cenovou atd. Přesvědčováním zbloudilých dobrých lidí a vracením jich k pozitivní práci. Dále se projevuje v tom, že musíme strhnout masku z hnusné tváře emigrantů a zrádců. Nepřipouštět aby živly reakce získaly opět legální základnu, zejména v ostatních stranách Národní fronty, v masových organizacích a v neposlední řadě i v církvi. Samozřejmě, konečně také v tom, že proti podzemní činnosti budeme zakročovat spravedlivě, ale tvrdě a přísně. Jsme přesvědčeni, že při naší správné celkové politice u nás reakci pšenice nepokvete a že dobrodruhů, kteří sázejí na teror, atentáty, sabotáže a nakonec i na válku, bude stále méně.

IV. TRÍDNÍ ROZBOR NYNĚJŠÍHO STAVU V REPUBLICĚ A NAŠE PERSPEKTIVA

Přejdu nyní ke stručné analýze nynějšího společenského stavu v republice. Hospodářsko-politicky vzato, máme dnes v našem hospodářství tři hlavní sektory:

- a) sektor veřejný, který je možno zhruba nazvat sektorem socialistickým;
- b) sektor kapitalistický, kde převládá vykořisťování člověka člověkem;
- c) sektor drobných výrobců, kde převládá individuální práce majitele výrobních prostředků, bez vykořisťování cizí pracovní síly

První sektor, socialistický, se po Únoru značně rozšířil. Patří k němu především znárodněný průmysl, to znamená okolo 95 % veškerého průmyslu vůbec. Patří k němu dále znárodněné peněžnictví, to znamená 100 % peněžnictví. Patří k němu znárodněný zahraniční obchod, rovněž 100 %. Dále znárodněný domácí velkoobchod, opět téměř 100 %, vezmeme-li i družstva. Dále významná část vnitřního obchodu tím, že po Únoru byla rozšířena ona síť maloobchodu, která patří znárodněnému hospodářství. K socialistickému sektoru patří dnes také ta část zemědělství, která je v rukou veřejných, to znamená státní statky, komunální statky a jiné statky veřejné. Konečně patří k tomuto socialistickému sektoru také zveřejněná část dopravy. Váha celého tohoto socialistického sektoru v našem hospodářství je tedy velká, převažující, je dnes – můžeme říci – rozhodující a vzrostla od Února, což je podstatné.

Druhý sektor, kapitalistický, se po Únoru zúžil a zahrnuje dnes tyto hlavní složky: na vesnici vesnické boháče a statkáře, jinak menší fabrikanty a větší živnostníky a obchodníky, zkrátka a dobře onu část výrobců, ať už zemědělských nebo průmyslových nebo živnostenských, kteří vlastní soukromé výrobní prostředky a převážně zaměstnávají pracovní síly, tj. převládá v nich vykořisťování člověka člověkem.

Třetí sektor – drobných výrobců – zůstal po Únoru v podstatě nezměněn. Jsou to na vesnici malorolníci, nevykořisťující cizí síly, jsou to stále střední rolníci, občas cizí síly zaměstnávající (třídně vzato, je to přechodný typ mezi třetím a druhým sektorem). Dále jsou to obchodníci a řemeslníci, pracující bez cizích sil (také přechodný typ mezi třetím a druhým sektorem).

Pro zhodnocení správnosti naší politiky je nutno vidět nejen nynější stav, nýbrž rozhodující je tendence vývoje.

Tendence vývoje spočívá v tom, že u nás po Únoru podstatně zesílil a nadále sílí sektor socialistický, tj. sektor pro další cestu k socialismu rozhodující.

Za druhé tendence vývoje spočívá v tom, že u nás slábne a po Únoru zvláště slábne sektor kapitalistický.

A konečně za třetí, že stagnuje v podstatě sektor drobného soukromého podnikání, založeného jednak na soukromém vlastnictví výrobních prostředků, jednak na vlastní manuální práci.

Prostě, Únor nám tedy uvolnil další kus cesty k socialismu nejen v oblasti mocensko-politické, nýbrž i v oblasti třídní a hospodářsko-politické.

Z předchozího stručného rozboru vyplývá také naše generální linie, zejména na venkově. Jak musíme položit otázku, abychom na ni mohli dát správnou odpověď: Je u nás na denním pořadu likvidace kapitalistických živlů na vesnici a kapitalistických živlů vůbec, anebo jejich omezování zatlačování? To je pro určení naší zemědělské politiky zejména rozhodující, abychom věděli, na čem jsme. Zde je zapotřebí zjednat jasno.

Proč nemůžeme na venkově mluvit o likvidaci kapitalistických živlů, nýbrž musíme prakticky omezovat kapitalistické živly? Protože nesmíme zapomenout, že hlavním příkazem i nadále je v rámci Národní fronty blok dělníků a rolníků. To je hlavní sloup naší politiky i nadále, i do budoucna, i pro období socialismu. Z toho vyplývá, že naše politika se musí opírat o malé rolníky, vytvářet a udržovat spojení se středními a izolovat statkáře a boháče, postupně jejich kapitalistický rozvoj omezovat a zatlačovat je do pozadí. Totéž v obměně se týká také průmyslových podnikatelů.

V naší hospodářské politice vůbec a v zemědělství zvláště platí upozornění, že jakýkoli kvap a chvat byl by jen a jen na škodu. Nyní stojí na denním pořadu omezování a zatlačování kapitalistických živlů na vesnici i ve městech. Vidět něco jiného nebo mluvit o něčem jiném by znamenalo zapřahat koně za vůz anebo vůz před koně.

V. NEJBLIŽŠÍ ÚKOLY NAŠÍ CESTY K SOCIALISMU

O čem teď budeme mluvit a co hlavně musíme dělat, abychom zjednali předpoklady pro další skok k socialismu i na vesnici?

Za prvé a především musíme zajistit a zlepšit zásobování, zejména výživu, úspěšně dokončit dvouletku a ještě úspěšněji začít pětiletý plán. Zlepšení zásobování, zejména potravinami, provedení dvouletky, dobrý start do pětiletky, fungování našeho hospodářského aparátu – to je mor na reakci. To platí na reakcionáře nejvíce. A proto tento úkol stavíme na první místo.

Za druhé musíme při výkupech zemědělských výrobků na venkově dbát toho, aby více dávali velcí, aby bylo ulehčeno malým. Rozvrhování kontingentů nebo povinných dodávek aby postihlo především ty velké. Tak je potřebí prakticky provádět omezování a zatlačování kapitalistických živlů – i v politice daňové, i v politice cenové, i v politice přidělové atd.

Za třetí musíme při rozdělování veřejně obhospodařovaných zásob privilegovat zejména dělníky na úkor příživníků všeho druhu. Musíme odbourávat rovnostářství a postupně přecházet na systém diferencovaného zásobování, diferencovaných přidělů, pokud přidělové hospodářství bude zde ještě nezbytné anebo pokud půjdou věci za zvýšené ceny na volný trh. To za třetí.

Za čtvrté musíme na venkově zajistit a rozšířit pevnou materiálně technickou základnu ve formě husté sítě státních traktorových stanic a veřejných výkrmen vepřů a ostatního dobytka a drůbeže.

Za páté musíme na venkově mezi zemědělci podporovat všechny druhy družstevnictví, zejména též družstva pro společnou výrobu, a postarat se za každou cenu, aby v těchto družstvech nerozhodoval venkovský boháč, nýbrž drobný a střední rolník.

Za šesté musíme tvrdě prosazovat plnění všech státních a veřejných povinností u zbytků kapitalistických vrstev ve městech a na venkově, a v případě protistátní a protizákonné činnosti těchto živlů ukládat i tresty majetkové.

Za sedmé musíme provést reformu a reorganizaci veřejné správy na základě krajských národních výborů, zavést do všech oborů nový právní řád podle nové ústavy a dbát toho, aby lidově demokratický státní aparát byl mocnou pákou při socialistické přestavbě společnosti.

Za osmé musíme školit naše stranické, odborové, hospodářské, správní, kulturní, bezpečnostní a vojenské kádry tak, aby vynikaly vysokou odborností, ale aby také současně ovládaly učení všech učení a umění všech umění – marxismus-leninismus.

Musíme za deváté a nakonec upevnit obrozenou Národní frontu odshora až dolů u vědomí, že obrozená Národní fronta – v níž se reakci nedostane legální platformy a legální tribuny, jak tomu bylo až do Února – zůstává i napříště politickou formací našeho veřejného života na cestě k socialismu.

To je několik úkolů, které musíme řešit dnes, abychom mohli zítra řešit úkoly ještě závažnější a dalekosáhlejší. Zkušenost Sovětského svazu a jiných lidově demokratických zemí a v neposlední řadě naše vlastní zkušenosti nás učí, abychom dovedli vždycky vybrat na pravém místě a v pravý čas tu pravou věc, kterou je potřeba udělat, abychom mohli dělat další. Je třeba se soustředit na hlavní věci, které je nutno provést, aby se vytvořily předpoklady k naší další cestě. To je silná stránka leninsko-stalinské politické strategie a taktiky.

Končím, soudruzi! Máme síly a prostředky k řešení úkolů na nynější etapě naší cesty k socialismu? Ano, máme!

Máme stranu, jednotnou miliónovou stranu, která vyhrála slavný Únor. Prověrka, která v řadách strany právě probíhá, má stranu ještě více semknout okolo ústředního výboru a na základě marxisticko-leninského učení.

Máme za námi a s námi Sovětský svaz a soudruha Stalina. Vy víte, že na Sovětský svaz a na soudruha Stalina se můžeme ve všem a všude spolehnout.

A konečně máme, což není to poslední, svou poctivou vůli i nadále věrně sloužit věci lidu, národa a státu a přivést tuto věc lidu, národa a státu ke konečnému slavnému vítězství, k socialismu.